

Nr 238.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anslag till ändringsarbeten inom nationalmuseibyggnaden; given Stockholms slott den 18 april 1913.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att för utförande av ändringsarbeten inom nationalmuseibyggnaden i huvudsaklig enlighet med av sakkunniga framlagt förslag bevilja ett anslag av 350,000 kronor och därav på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 112,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att för ändamålet av tillgängliga medel redan under år 1913 förskottsvis utanordna en summa av 49,500 kronor att sedermera gottgöras av det för år 1914 anvisade belopp.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 april 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSWÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Berg anförde:

Ändrings-
 arbeten inom
 national-
 musei-
 byggnaden.

Utrymmet i den nuvarande nationalmuseibygnaden är så fördelat, att statens historiska museum förfogar över bottenvåningen av densamma, medan nationalmuseets konstslöjdvärdelning och konstavdelning disponera mellanvåningen och övervåningen. Det är väl bekant, att såväl historiska museet som nationalmuseets samlingar sedan länge lida av en trångboddhet, som i närvarande stund torde kunna betecknas såsom hart när outhärdlig. Olika förslag till förbättring av dessa missförhållanden hava under årens lopp framkommit. Särskilt har man därvid tänkt på att bereda ändamålsenligare lokaler åt statens historiska museum. Emellertid lär det för var och en, som har någon inblick i museifrågor, vara tydligt, att de olägenheter, som vidlåda de nuvarande utställningslokalerna för nationalmuseets samlingar, för en betydande och synnerligen viktig del

av desamma icke skola bliva i någon avsevärd mån avhjälpna genom att nationalmuseet finge taga i besittning bottenvåningen i nationalmusei-byggnaden. Belysningsförhållandena i densamma kunna naturligtvis icke göras sådana, att de skulle tillfredsställa det behov av ljus, som kräves särskilt för tavelställningarna. Det var mig därför klart, att om byggnaden skulle för framtiden kunna med verklig fördel användas för nationalmuseets ändamål, icke blott bättre utrymme utan även bättre ljusförhållanden måste åvägabringas. Det var mig också bekant, att den nuvarande trångboddheten gjort det omöjligt att på ett ändamålsenligt och museitekniskt riktigt sätt utställa och ordna museets samlingar och att därför frågan om förbättringar inom byggnaden borde ställas i samband med en genomarbetad plan för samlingarnas framtida ordnande.

Under sådana förhållanden utverkade jag den 28 februari 1913 Kungl. Maj:ts tillstånd att tillkalla högst fem sakkunniga personer för att *dels* utarbeta en mera detaljerad plan för de i nationalmuseet förvarade konstföremålens anbringande och ordnande ävensom förslag till den i stadgarna för museet omförmälda grundplanen för samlingarna, *dels ock*, då anledning funnes att antaga, att för förverkligandet av en dylik jämväl framtida behov avseende grundplan erfordrades vissa omändringsarbeten inom nationalmuseibyggnaden och möjligen även tillbyggnad till densamma, i sistberörda hänseende åstadkomma nödig utredning och därefter framlägga de förslag jämte kostnadsberäkningar för deras genomförande, som av utredningen kunde föranledas.

Med stöd av detta bemyndigande uppdrog jag den 8 mars 1913 *dels* åt överintendenten och chefen för nationalmuseet Carl Ludvig Looström, intendenten vid museet Anders Georg Göthe och konstnären Richard Bergh att utarbeta berörda detaljerade plan ävensom förslag till grundplan för samlingarna, *dels ock* åt Looström, Bergh och överintendenten Carl Oscar Möller att verkställa utredning angående behövlige omändringsarbeten och möjlig tillbyggnad å museibyggnaden samt att framlägga därav föranledda förslag jämte kostnadsberäkningar.

De sakkunniga, som för verkställande av erforderlig teknisk utredning och uppgörande av kostnadsförslag anmodat arkitekten hos överintendentsämbetet, hovintendenten Gustav Lindgren att medverka i utredningsarbetet, hava nu fullgjort det till dem lämnade uppdraget och den 3 april 1913 i ämnet avgivit utlåtande och förslag, åtföljda av kostnadsförslag och ritningar. I betänkandet yttra de sakkunniga till en början:

Avfattningen av det åt oss lämnade uppdraget utvisar, att nationalmuseibyggnaden anses kunna framgent bibehållas för statens konstsamlingar och för detta ändamål böra nogare avpassas och i mån av behov vidare utvecklas. Detta överensstämmer helt och hållet med vår åsikt. Nationalmuseibyggnaden såsom sådan har alltigenom

karaktären av ett konstmuseum och skulle aldrig i sin helhet — oavsett den yttre stilen, som är helt och hållet ett konstmuseums — kunna med fördel apteras till historiskt museum, då ett sådant måste uppföras med hänsyn till sitt särskilda ändamål samt enligt modern museiteknisk uppfattning på grund av de många olika tidsepoker, det även arkitektoniskt sett skall illustrera, fordrar en helt annan och omväxlingsrikare grundplan än denna strängt symmetriska byggnad har att erbjuda. Då härtill kommer, att enligt fackmännens enstämmiga åsikt den blivande byggnaden för statens historiska museum bör förläggas i närheten av nordiska museets byggnad på Djurgården, kan nationalmuseibyggnadens användning för detta ändamål anses fullkomligt utesluten.

Såsom ytterligare skäl för konstsamlingarnas bibehållande i den nuvarande byggnaden må anföras det utomordentligt gynnsamma, på en gång ståtliga, i ögonen fallande och centrala läget, till vilket någon motsvarighet icke numera skulle kunna uppnås, samt att staten är ägare till ett parkområde invid museet, vilket område erbjuder fördelaktig plats till dess utvidgande och som icke rimligtvis kan användas till annat byggnadsändamål.

Vi äro övertygade, att den vackra och monumentala byggnaden med de successiva förändringar och tillbyggnader, som vi i det följande skola föreslå, skall kunna småningom förvandlas till ett fullt modernt och för en lång framtid tillräckligt konstpalats med en synnerligen klar och redig plan.

Behovet av förbättrade och utvidgade lokaler för nationalmuseets konstavdelning har, som bekant, länge gjort sig gällande och år från år blivit allt mera trängande. Vid inflyttning i museibygggnaden år 1866 rymdes de dåvarande samlingarna väl i de för dem upplåtna lokalerna. Något obehövt utrymme fanns då knappast, även om anordnandet i en eller annan detalj utan olägenhet kunnat göras mindre spatiöst. Under de förflutna 47 åren har ingen ökning av det åt samlingarna anvisade utrymmet ägt rum, med undantag därav att de lokaler, som intill år 1884 voro upplåtna för kungl. livrust- och klädkammaren, ställdes till förfogande för mottagande av statens konstslöjdsamlingar, vilka genast fyllde hela det disponibla utrymmet. Under tiden hava alla samlingarna inom konstavdelningen högst betydligt ökat, såsom framgår av följande sifferuppgifter:

	Antal nummer	1865—1866	1897	1902	1912
A. Skulptursamlingen (inberäknat samlingar av gipsavgjutningar, av antika vaser m. m. och av egyptiska fornlämningar).....		1,898	3,984	4,023	4,187
B. Målningssamlingen:					
oljemålningar.....	1,040	1,521	1,790	2,063	
miniatursamlingen	26	4,252	4,728	4,743	
C. Handtecknings- och gravyr-samlingarna	63,000	114,500	117,765	140,227	
D. Konstslöjdsamlingen.....	369	10,561	11,160	12,127	
		<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	Tillsammans	66,333	134,818	139,466	163,347

Det framgår av dessa siffror att skulptursamlingen blivit mer än fördubblad, att samlingen av oljemålningar blivit i det allra närmaste fördubblad, att miniatursamlingen från en ringa början vuxit till mångdubbelt omfång, att handtecknings- och gravyr-samlingen blivit mer än fördubblad och att konstslöjdsamlingen, som till större delen nybildats inom museet, nått en högst ansenlig utveckling, varvid bör anmärkas, att av de utav Karl XV testamenterade samlingarna av konsthantverk fortfarande omkring 2,000 nummer kvarstå å Ulriksdal och ej medräknats i ovanstående siffror.

Redan omkring år 1885 var utrymmet starkt anlitat och delvis otillräckligt.

År 1897, således för 16 år sedan, skriver intendenten vid nationalmuseum i sin årsberättelse:

Även om man tager i betraktande, att konstslöjdsamlingen intager den plats, som tidigare användes för livrustkammaren, är dock utrymmet så upptaget, att det är förenat med stor svårighet att i samlingarna inpassa ett mera skrymmande föremål, t. ex. en staty, en större gipsavgjutning, en oljemålning, en möbel eller en vävnad. För sådant ändamål måste som oftast hela rumsanordningar ändras eller serier av konstverk flyttas, vilket kräver ej blott omtanke utan också tid och penningar. Men även i de skåp och monter, som äro avsedda för inrymmande av handteckningar och gravyrer, av miniatyrmålningar, av smärre konstslöjdföremål i metall, glas, fajans o. s. v., är utrymmet så strängt anlitat, att man numera nästan måste uppgiva tanken på en dekorativ och över-skådlig anordning och låta sig nöja med att bereda nödigt förvaringsrum och skydd mot åverkan.

Från och med år 1902 återkommer detta ämne årligen i intendentens årsberättelser under uttalande av hans djupa bekymmer över de rådande förhållandena. Svårigheterna att på ett något så när tillfredsställande sätt anordna de stora samlingarna i de för dem anvisade små lokalerna, heter det år 1906, hade under tiden på betänkligt sätt ökat.

Senast gångna år har, fortsätter intendenten, åter en del ur konstsynpunkt värdefulla föremål måst undansättas eller förvisas till vindarna. Statens konstsamlingar lida under detta tillstånd. Konstforskningen berövas en del av sitt material, som endast med svårighet kan studeras i de illa belysta vindsutrymmena, och allmänheten saknar i museialarna konstverk, som den lärt sig uppskatta och glädjas åt under åratals.

Den 29 september 1898 avlät nationalmusei nämnd, på förslag av intendenten, underdånig skrivelse med hemställan om att för beredande av ökat utrymme åt konstslöjdsamlingen få disponera bottenvåningen av nationalmuseibygnaden, vilket förutsatte, att särskild byggnad dessförinnan uppfördes för statens historiska museum. En förnyad underdånig hemställan i samma syfte gjorde nämnden den 31 maj 1902 under påvisande av de otillräckliga utrymmesförhållandena inom alla museets samlingar.

Hittills hava dessa nämndens högst behjärtansvärda och väl motiverade framställningar icke kunnat föranleda någon åtgärd, enär frågan om nybyggnad för statens historiska museum ännu icke funnit sin lösning. Vid detta förhållande torde det vara nödvändigt att tillse, om icke det hittillsvarande utrymmet inom konstavdelningen skulle kunna på ett fördelaktigare sätt utnyttjas genom vidtagande av ändamålsenliga förändringar i byggnaden. På sätt, som vi här nedan föreslå, skulle redan i den närmaste framtiden högst väsentligt ökat utrymme och bättre ljusförhållanden kunna beredas för tavelamlingen, den av museets huvudsamlingar, som genom sin starka tillväxt av skrymmande föremål har de största anspråken på ökat väggutrymme och som på detta sätt kan väl tillgodoses för en längre tid (*tio år*) framåt, ehuru på bekostnad av gipsavgjutningssamlingen, för vilken utrymme icke under den närmaste tiden kan beredas inom nationalmuseibygnaden. Men samtidigt gör sig det i nämndens skrivelse framställda önskemålet om bottenvåningens upplåtande i hög grad gällande, då behovet av större utrymme för alla de övriga samlingarna kvarstår och alltjämt ökas, och nästa steg i museets utveckling bör också leda därhän. Det är att hoppas, att den tidpunkt, då dylikt upplåtande kan ske, snart må inträda, så väl på grund av anförda skäl för konstsamlingarnas räkning som enär historiska museet, så som det nu har det ställt, icke kan vänta länge på lösningen av sin för varje år allt mera

trängande byggnadsfråga. Slutligen måste svenska staten vara betänkt på att, så snart förhållandena göra det möjligt, bereda de alltjämt växande konstsamlingarna ett ansenligt större utrymme genom en tillbyggnad å den s. k. museiparkens område. Först när nationalmuseet sålunda utvidgats, kunna vi sägas hava uppnått förutsättningarna för en mot samlingarnas stora värde svarande modern museiinstitution, men därmed skulle också konstmuseifrågan vara löst icke allenast för tillfället utan för en mycket lång framtid.

I överensstämmelse härmed hemställa vi, att omdaning och tillbyggnad av nationalmuseibygnaden och därmed följande förändrad installering av dess konstskatter må försiggå successivt under tre på varandra följande perioder. Vår byggnads- och installeringsplan, som innehålles i medföljande fyra bilagor, omfattande A. den första perioden, B. den andra perioden, C. den tredje perioden och D. den tekniska och ekonomiska utredningen, är uppgjord på sådant sätt, att endast mindre områden av byggnaden i tur och ordning behöva avstängas, så att större delen av samlingarna alltjämt kan hållas tillgängliga för allmänheten.

Den grundplan, vi nu framlägga, anger sålunda de stora linier, efter vilka museet enligt vår mening bör ordnas, men detaljerna bör naturligtvis nationalmuseiets chef äga frihet att modifiera, i den mån detta under utförandet kan finnas önskvärt.

Efter att sålunda hava sökt ådagalägga, att statens konstsamlingar även för framtiden böra bibehållas inom nationalmuseibygnaden samt att behovet av ökat utrymme för nationalmuseets samlingar är synnerligen trängande, övergå de sakkunniga till en beskrivning av de åtgärder, som enligt deras förslag borde vidtagas för att småningom under en längre följd av år framkomma till ett resultat, som kunde betecknas såsom i allo tillfredsställande. Av de sakkunnigas framställning framgår, att de tänkt sig utvecklingen fördelad på tre särskilda perioder, under vilka, med det avsedda målet ständigt i sikte, vissa av dem förordade ändrings- och omdaningsarbeten skulle företagas.

Under *första* perioden skulle sådana arbeten vidtagas endast inom det lokalutrymme, som för närvarande är åt konstsamlingarna upplåtet. När sedan en gång det historiska museets länge svävande nybyggnadsfråga blivit löst och dess nuvarande lokaler alltså för konstsamlingarna tillgängliga, skulle den *andra* perioden begynna, varunder ändringsarbeten skulle vidtagas i bottenvåningen för att göra densamma fullt lämplig för sitt nya ändamål. Därmed skulle nationalmuseets behov vara tillfredsställt för en tid av omkring 20 år, räknat från innevarande tid. Som det emellertid kan antagas, att samlingarnas tillväxt därefter skulle nödvändiggöra ökat utrymme, skulle, enligt vad de sakkunniga tänkt sig, mot slutet av 20-årsperioden påbörjas och avslutas en tillbyggnad till nationalmuseibygnaden. Då denna tillbyggnad blivit färdig, skulle den *tredje* perioden inträda, under vilken nationalmuseet skulle taga även nybyggnaden i besittning och därmed för en lång framtid hava sina utvecklingsmöjligheter väl tillgodosedda.

Ehuru enligt de sakkunnigas mening anslag nu skulle erfordras allenast till de arbeten, som tillämnats under den första perioden och som skulle fördelas på budgetsåren 1914, 1915 och 1916, anser jag mig för sammanhangets och överskådlighetens skull böra närmare redogöra för de sakkunnigas förslag även i vad detsamma avser den andra och den tredje perioden. Jag skall behandla de tre perioderna var för sig och börjar med den

Första perioden.

Beträffande denna anföra de sakkunniga:

Denna period anses börja år 1913, och dess avslutning ställes i beroende av lösningen av statens historiska museums byggnadsfråga. De ändringar, vi föreslå, beröra flera huvudpartier i övervåningen samt en sal i mellanvåningen, varjämte hemställes om uppförande av två trapphus å östra fasaden till ersättning för trappor inom byggnaden, vilkas avlägsnande är nödvändigt för förslaget genomförande.

Innan några av dessa åtgärder vidtagas, måste, såsom redan antytts, för beredande av nödigt utrymme samlingen av gipsavgjutningar avlägsnas från sin nuvarande plats i övervåningens trapphus och i mellanvåningens mittsal (under den s. k. kupolsalen). Onskligt vore, att tillfällig plats kunde beredas densamma inom lokaler, som vore för allmänheten tillgängliga och där föremålen samtidigt vore väl förvarade. Detta är förhållandet med valvgångarna kring stora borggården i Stockholms slott. Vad kungl. slottet beträffar har Hans Maj:t Konungen för sin del i nåder samtyckt till denna anordning. För vad som till äventyrs icke kan uppställas i nämnda lokaler kunna museets förrådsrum erbjuda provisoriskt utrymme.

Så fort ske kan, böra härefter inrednings- och ombyggnadsarbetena taga sin början och fortgå förslagsvis på följande sätt:

Första året (1913) vidtagas följande anordningar för beredande av bättre belysningsförhållanden:

Den utskjutande gesimsen över fönsterna å översta våningen av trapphuset indrages, så att ljuset uppifrån kan falla in så långt som möjligt.

Murpelarna mellan fönsterna avskäras i trubbig vinkel mot fönsterytan, så att sidoljuset kan falla in rikligare till belysande av nischernas sidoväggar.

Fönsterinfattningarna göras smalare, varigenom glasytan ökas. Skärmväggar in-sättas, om så finnes behöfligt, å nischernas sidoväggar i trubbig vinkel mot fondväggen.

Taket, väggarna och eventuellt skärmväggarna målas i ljusare färg.

Genom dessa anordningar kan det härav berörda rummet göras användbart till tavelgalleri utan upptagande av takljus, som skulle medföra vida högre kostnader.

Samma år vidtagas vissa förändringar (uppsättande av skärmar m. m.) i översta våningens rum utmed norra fasaden*) å ömse sidor om mittrummet för att öka expositionsutrymmet och förbättra belysningsförhållandena.

Andra året (1914) skiljes den halvrunda delen av kupolsalen från den intill trapphuset belägna rektangulära delen genom ett par nya väggdelar, som förbinda de främsta kolonnerna med närmaste väggparti. Utrymmet mellan nyssnämnda kolonner

Arbeten
under år
1913.

Arbeten
under år
1914.

*) I enlighet med vedertaget bruk kallas här huvudfasaden (mot Strömmen) den västra, fasaden mot Nybroviken den östra, fasaden mot Skeppsholmen den södra och fasaden mot Edelstamska huset den norra.

lämnas öppet och bildar genomgång till det halvrunda rummet, vars andra och tredje kolonnpar samt det tredje sinsemellan förbindas med skärmväggar, under det att utrymmet mellan första och andra kolonnparet lämnas öppet för genomgång. Sålunda bildas en halvcirkel-formig gång utmed fönstren, och golvet i denna förhöjes, så att utsikten över Strandvägen och Nybroviken blir synlig därifrån. Dörrarna till de å ömse sidor belägna svenska salarna igensätts, och nya dörrar ledande till angränsande kabinett upptagas. På detta sätt erhålles en stor rektangulär sal, från vilken det störande sidoljuset är avstängt. Den avslutas med en halvrandel inåt, som utgör fond till hela det svenska »mittskeppet» och ger tillfälle till en dekorativ anordning, under det att gången vid fönsterväggen erbjuder en viloplats för besökande. Väggarna i dessa rum ommålas.

Samma år utvidgas fönsteröppningarna i mellanvåningens mittsal (under kupolsalen) och väggarna strykas vita, varigenom denna sal blir lämpligare att provisoriskt mottaga gravyr- och handteckningssamlingen, som efter dessa arbetens avslutande överflyttas hit. (De för närvarande provisoriskt upphängda målningarna av de äldre tyska och nederländska skolorna måste magasineras, till dess utrymme för dem efter avslutande av nästföljande års anordningar kan beredas.)

Samma år insättes en ny, bredare port i huvudingången på den gamlas plats, enär den nuvarande är otillräcklig för den ökade trafiken.

Arbeten
under år
1915.

Under tredje året (1915) förses den nuvarande gravryrsalen med lanternin och fönstren övertäckas medelst luckor. Salen ommålas och apteras till tavelsal. Å ömse sidor om ingångsväggen uppsätts skärmväggar av högst 3 meters längd för upphängande av tavlor. Dörrarna upptagas till angränsande kabinett å ömse sidor.

Samma år uppföras två korta utbyggnader å östra fasaden, en vid dess norra och en vid dess södra hörn, i två fönsterpartiars bredd och i samma höjd som huvudbyggnaden. De äro avsedda för trappor, som skola ersätta de nuvarande trapporna i norra och södra mittpartierna, samt för hissar — i norra utbyggnaden en varuhiss, varigenom de ofta dyrbara och riskabla transporter av tunga föremål uppför den stora huvudtrappan undvikas, i den södra en personhiss, nödvändig såväl för tjänstemännen och betjäningen som för allmänheten. Därjämte lämnas i botten- och mellanvåningarna utrymnen för genomgångar till blivande tillbyggnad, för vilken i det följande (under andra perioden) redogöres, under det att motsvarande utrymmen i övervåningen komma tavelgalleriet till godo.

Arbeten
under år
1916.

Fjärde året (1916) inflyttar konservatorn i ett åt honom anordnat tjänste- och arbetsrum i mellanvåningen mot söder, det s. k. bronskabinettet, innanför den nuvarande svenska skulptursalen, varefter två stora tavelsalar med takbelysning anordnas i övervåningens mittpartier å norra och södra fasaderna, med begagnande av de utrymmen, som för närvarande upptagas av trappor, undansättningsrum och tjänsterum, för vilka på andra håll skaffats ersättning. De moderna skulpturföremål, som varit uppställda i det åt konservatorn upplåtna rummet (till större delen bronser) kunna erhålla plats dels i de svenska salarna i »mittskeppet», företrädesvis i den stora hallen, dels även bland främmande skolors moderna målningskonst.

Ytterligare
arbeten.

Vid lämpliga tillfällen under loppet av dessa fyra år inläggas takfönster i två takfält i var och en av de nuvarande fyra stora tavelsalarna, varigenom dessa salars kortväggar och närmast intill dem gränsande partier av långväggarna erhålla behöfligt större ljusstillgång.

Vinsten av
förändringarna.

Vad som genom dessa fyra års ombyggnadsarbeten kan vinnas till förmån för tavelsamlingen belyses av följande jämförande sammanställning.

Sammanlagda cimaise-(panel-)längden för målningar i de delar av övervåningen, som beröras av ombyggnaden (cimaiselängden i övriga delar förblir alltså oförändrad), utgör för närvarande 150 meter. Härvid har dock ej gravvirsalen medräknats, då själva cimaiseområdet här upptages av de höga gravvirsåpen. De ovan dem nu placerade målningarna upptaga tillsammans omkring 30 längdmeter. Sammanlagda cimaiselängden efter ombyggnaden blir i dessa delar under första perioden 397 meter och kan under andra perioden stiga till 450 meter. Ökningen blir alltså för första perioden 247 meter, vartill i andra perioden kunna läggas ytterligare 53 meter — summa 300 meter. Redan detta måste betraktas som en verkligt storartad vinst av ombyggnadsarbetena i övre våningen.

Tager man kvaliteten (d. v. s. belysnings- och andra expositionsförhållanden) med i betraktande, ställer sig ändringsförslaget ännu mer gynnsamt. Medan av nuvarande 150 m. cimaise endast 79 m. hava god belysning och 71 måste rubriceras som ägande mindre god, dålig eller i många fall alldeles omöjlig, kan av de 397 m. cimaise, som finnas efter ombyggnaden, belysningen av 375 m. rubriceras som verkligt god, ja utmärkt, och endast å 24 m. såsom mindre god.

Även om man för den närmaste 10-årsperioden skulle beräkna behovet av årligen ökat utrymme så högt som till 20 m. cimaise, en ökning, som väl hittills knappast haft något motstycke, och om man reserverade 47 m. för behöflig utvidgning av utrymmet för nuvarande samlingar, skulle likväl den återstående utrymmesökningen räcka till för nyanskaffningen under mer än 10 år.

Allteftersom ovannämnda förändringar kunna genomföras, skulle ordnandet av samlingarna i de nämnda lokalerna fortgå på följande sätt:

Handtecknings- och gravvirsamlingen flyttas från sitt nuvarande rum till mitt-rummet i mellanvåningen (under kupolsalen).

Den utrymda gravvirsalen upplåtes för äldre svensk målningskonst (1500—1800). Vid ingången återfinnas vasatidens få målningar ordnade på två skärmar. I den mot hallen gränsande delen av salen hängas oljemålningar från karolinska tiden (Ehrenstrahl, David von Krafft, Ovens etc.) samt från frihetstiden (Schröder, Scheffel, Arenius m. fl.), tillsammans upptagande ungefär hälften av denna museets största sal. Den andra hälften upptages helt och hållet av den gustavianska tidens glansfulla samling oljemålningar, så vitt möjligt kompletterad med några särskilt önskvärda saker från samma tid. Mittpunkten utgöres av Pilos »Gustav III:s kröning», som placeras på fondväggen mitt för ingångsdörren. Kring denna målning grupperas Pilos övriga tavlor samt arbeten av Roslin, Wertmüller, Breda, P. Krafft d. ä., Martin och andra kända målare från denna tid. I det angränsande kabinettet norrut (invid franska salen) hängas kabinettstycken (Hilleström) och eventuellt pasteller från 1700-talet.

I mittskeppets fortsättning, den stora hallen, upphängas å fondväggen i varje nisch ett stort svenskt landskap (Wickenberg, Markus Larsson, Edv. Bergh, Wahlberg m. fl. från 1800-talets mitt), medan å nischernas kortväggar i kronologisk ordning placeras mindre svenska tavlor från 1800-talets början till omkring 1860-talet (Westin, Sandberg, Fahlerantz, Wahlbom, Palm, Stäck, Södermark, Lindholm m. fl.). På väggarna i väster och öster, där inga nischer finnas, placeras stora svenska historiemålningar (Cederström, Hellquist m. fl.). Slutligen uppställas utmed pelarna och barriären kring trappan lämpliga skulpturverk från denna tid. På så vis skulle denna ståtliga hall, som bör målas i klara ljusa färger och genom ovan beskrivna anordningar tillföras betydligt ökat ljus, få en avgjort svensk prägel och för den stora publiken utgöra en festlig introduktion till den svenska konstavdelningen.

Salen mitt för stora trappan, den tredje i tvärxelns riktning, den s. k. kupolsalen, ägnas åt Karl XV:s tid och den närmast följande perioden (1860—1870-talen). På norra väggen bildar Höckerts »Slottsbrand» centrum, medan på motsatta (södra) väggen G. von Rosens Erik XIV intager huvudplatsen. Å de östra väggarna grupperas tavlorna kring Kronbergs »Jaktnymf» på ena sidan och »David och Saul» som pendant på den andra. På de östra väggarna skola vi finna Malmström, Winge m. fl. På en framstående plats i denna sal sättes Karl XV:s ryttarbild av Kiörboe till åminnelse av museets tillkomst under hans tid och av det beskydd, han ägnade konsten.

I fyra angränsande kabinetten, två på vardera sidan av salen, placeras kabinettskonsten från denna tid, särskilt genretavlor från Düsseldorf- och Münchenskolorna.

I den av kolonner omgivna absiden på kupolsalens östra sida, vilken utgör avslutningen av mittskeppet mot öster, uppställas svenska skulpturverk. Likaså i den runt denna absid löpande pelargången, där dessutom plats möjligen kan beredas för en del målningar från 1860—1870-talen.

I den stora överljussalen i nordöstra delen av övervåningen inrymmas de alster av svensk målarkonst, som huvudsakligen tillhöra åttiotalets riktning: den objektiva naturalismens period. Här finna vi bl. a. Forsbergs »En hjältes död», Berghs »Konstnärskörbundets styrelse», Björcks porträtt och genremålningar, Rosenbergs »Marskväll», Kallstenius »Gottlandsbild».

Fortsättningen av den moderna svenska konsten finna vi på andra sidan trapphuset i sydöstra delen av våningen. Här böra placeras de svenska konstverk, som tillhöra nittiotalsriktningen i vår konst, den utpräglade individualismens period. Här skola vi finna konstnärer sådana som Josephson, Zorn, Liljefors, Nordström, Kreuger, Jansson, Fjæstad och Wilhelmson, var med sin grupp av konstverk för sig, varigenom deras individualiteter bättre kunna framträda och perioden nogare karaktäriseras.

Ett av de angränsande kabinetten skall helt intagas av Carl Larssons intimare konst. De två återstående skola inrymma mindre verk från 1880- och 1890-talen.

Den nästa överljussalen i södra mittpartiet skall intagas av den allra modernaste konsten: konsten från början av 1900-talet. Då denna sal ej genast behöver tagas i bruk i hela sitt omfång, erbjuder sig tillfälle att i en del av densamma bereda plats för de sedan föregående år magasinerade tavlorna av de äldre nederländska och tyska skolorna, åt vilka en definitiv plats först under andra perioden kan beredas.

På ömse sidor om den äldsta svenska salen (f. d. gravyrnsalen) bibehålla vi de två skolor, ur vilka den svenska målningskonsten huvudsakligen utgått och som äro att betrakta som de levande källor, ur vilka densamma i första rummet hämtat kraft till sin framkomst och växt i vårt karga klimat. Vi anse, att de nederländska skolorna liksom den gamla franska böra få stanna på samma platser, där de redan vid museets invigning befunno sig, platser, där alla konstintresserade känna sig väl hemmastadda.

På västra långväggen i den nederländska salen skall Rembrandt fortfarande bilda centrum, omgiven av Frans Hals, Ferdinand Bol och andra holländare med tavlor av större format än kabinettsbilder. På den motsatta väggen härskar Rubens, i sin tur omgiven av van Dyck, Jordaens och övriga flamska målare. Dessa breda ut sig även på kortväggarna i norr och söder och intaga slutligen också de yttersta delarna av den holländska (Rembrandtska) långväggen. I raden av angränsande kabinetten intager den holländska kabinettskonsten icke mindre än fyra rum, medan den flamska endast behöver ett.

Den äldre franska konsten (från 1600- och 1700-talen) bibehålles som nyss nämndes

i sin gamla sal och uppdelas så vitt möjligt i de tre skolorna Louis XIV, Louis XV och Louis XVI, med den förträffliga Boucher-samlingen som centrum på västra långväggen. Kabinettet näst intill det gustavianska (för Hilleström m. fl.) reserveras för fransk kabinettskonst. Här placeras vår utsökta samling av Chardins genretavlor samt arbeten av Lancret, Pater m. fl.

De återstående tre kabinetten samt sidoljussalen i nordvästra hörnet upplåtas åt den föga omfattande samling av gamla italienska och spanska tavlor, som museet äger och som här har ett förfoga över mer än 55 meter cimaise, vilket torde vara tillräckligt.

Sälunda bleve till ett sammanhängande område utmed den östra fasaden sammanfört vad som skulle kunna kallas det gamla pinakoteket — med Sveriges äldre målar-konst i mitten och på ena sidan därom de germanska, på den andra de romanska ländernas målar-konst under några av deras förgångna glansperioder.

I mittsalen å norra fasaden och följande rum finna vi till slut den moderna utländska målningssamlingen sålunda fördelad: Den nya överljussalen upplåtes helt åt den moderna germanska konsten, främst den danska och norska, av vilka museet redan äger flera framstående verk (Viggo Johansen, Krøyer, J. Skovgaard, Rohde, Eilif Petersen, Werenskiold m. fl.).

I sidoljussalen i nordöstra hörnet samt i angränsande tornkabinett (med fönster mot öster) finna vi modern fransk och annan romansk konst. Då de flesta verk av den franska moderna skolan, som museet äger, och de, som det vore mest önskvärt att under den närmaste tiden förvärva (Fontainebleauskolan och impressionismen), tillhöra kabinettskonsten, torde denna avdelnings förläggande till dessa rum vara väl motiverad, liksom den har sitt naturliga sammanhang med den i den bredvid liggande salen inrymda svenska konsten från 1880-talet.

Ehuru ett systematiskt ordnande av samlingarna nödvändigt leder till uppställande av målningssamling, skulptursamling och konstslöjdsamling såsom skilda avdelningar i museet, är det icke uteslutet utan tvärtom önskvärt, att beröringspunkterna mellan de olika konstgrenarna få sin belysning genom visserligen sparsamma men ur tids- och smaksynpunkt karaktäristiska sammanställningar av föremål från olika avdelningar, såsom mau finner i vissa utländska museer. Dylika kontakter de olika avdelningarna emellan skulle kunna verkningsfullt belysa det väsentliga inre sammanhanget i varje epoks arbete på konstområdet.

De åt söder vettande tjänsterummen samt ett undansättningsrum åt samma sida lämnas tillsvidade i orubbat skick för nuvarande ändamål.

Att museet med installeringsplanens genomförande skulle hava uppnått en över-skådlig och rationell anordning av tavelgalleriet tro vi oss genom den här framlagda redogörelsen hava visat.

Uti en särskild »orienterande beskrivning» över de delvis förut berörda byggnads- och inredningsarbeten, som under den första perioden föreslås till verkställande, yttra de sakkunniga följande:

Av praktiska skäl hava för år 1913 upptagits ändringarna i övre mitthallen, avseende att genom ökning av fönsterarean, indragning av den skymmande yttre taklisten och ändring av det yttre murverket mellan hallens fönster åstadkomma det större ljusstillflöde och de bättre infallsvinklar, som erfordras för att under större delen av vintern kunna göra hallen tjänlig till utställning av målningar. För att bereda

de utställda konstverken bättre ljus hava i hallens nischer föreslagits snedställda skärmar av cirka 4 meters höjd, varjämte hela hallen tänkes ommålad i ljusa färger.

Samtidigt härmed skola de inre takljusöppningarna i museets fyra huvudsalar ökas genom upptagande av glastak i de nu putsade plana takfälten samt reflekterande skärmar å vinden anbringas. Till samma år hava även förlagts de mindre betydande ändringarna i nordvästra och nordöstra smårummen, avseende att genom borttagande av nuvarande stora murpelare och upprättande av sneda skärmar dels öka cimaiselängden, dels bereda konstverken bättre ljus.

Först år 1914 skulle ändringarna i den s. k. kupolsalen (museets östra mittsal) taga sin början. Denna sals användbarhet lider i hög grad av dess blandning av allt för knappt takljus och allt för avlägset sidoljus. Genom igensättning med eldfasta väggar av de båda sidoöppningarna till absiden samt lämpligt anordnade skärmar mellan tre av dess kolonnpar skulle dels sidoljuset i möjligaste mån utestängas, dels ett välbehöfligt tillskott i väggutrymme vinnas, för vars ändamålsenliga belysning takljusöppningen skulle utvidgas och i följd därav även den yttre lanterninen ombyggas jämte tillhörande ändringar av taklag och yttertak. För dessa ändamål är det även nödvändigt ombygga bjälklaget över salen med eldfast material (järn och betong) samt de nuvarande valpendentiven, vilkas former dock torde böra så långt ske kan ånyo användas, såsom särdeles lämpliga för salens form, höjd och ljustillförsel, men utföras i rabitz. För att erhålla ytterligare tillskott i väggyta är det meningen flytta salens nuvarande sidodörrar till den yttre hallen samt ersätta dem med mindre dörrar till kabinetten å båda sidor, varigenom vinnes dels cimaise å vägfältens mitt, dels en symmetrisk och även praktiskt lämplig anordning av ingångarna från hallen till de svenska salarna. Då kupolsalens huvuddörr är utförd av mahogny i marmorinfattning, har samma material bibehållits för de nya mindre dörrarna.

Till år 1914 hava även förlagts ändringarna i den nya provisoriska gravrysalen (mittsalen i östra delen av museets mellanvåning). Dessa ändringar bestå i utvidgning av fönstren till tredelade solonettfönster för att erhålla tillräckligt ljus i den nu skumma salen, uppsättning av värmeelement under fönstren för att motverka de från de stora glasytorna avkylda luftströmmarna, som av de vid fönsterborden studerande eljest kännas som kallt drag, samt ommålning av salen i ljusare färger.

Vidare har under detta år den länge önskade ändringen av museets allt för trånga och opraktiskt utförda huvudentré tänkts utförd. Detta arbete avser att möjliggöra hela portalbreddens användning för uppdelning av människoströmmen i utgående och ingående, i följd därav även vindfångets ändring och uppdelning på samma sätt samt slutligen inredning av rymligare garderober i de nu så gott som oanvända skrubarna under båda trapparmarna i stället för nuvarande på trappplanen belägna, vid starkare tillströmning ytterst hinderliga avstängningar.

Till år 1915 har förlagts ombyggnaden av nuvarande gravrysalen i övervåningens västra mittparti från sidoljussal till takljussal, varigenom vinnes dels ett betydande tillskott i cimaiselängd, dels en lämpligare belysning. För att åstadkomma denna måste nuvarande bjälklag, som består av håltegelvalv på järnbalkar, rivs och, sedan balkarna dels flyttats, dels kompletterats med erforderliga nya, ersättas med armerad betong i kassetter samt en ny lanternin av järn och räglas utföras i likhet med den över kupolsalen anbragta. Till igensättning av fasadfönstren och dithörande rengörsdörrar hava räknats eldfasta material (håltegel och järn).

Under samma år är det meningen utföra de båda nya trapphusen å östra fasaden, som skola ersätta nuvarande trappor i norra och södra mittpartien. Dessa nu-

varande trappor tjäna nämligen för museet ytterst viktiga ändamål, i det de dels giva tjänstemännen tillträde till samlingarna på de tider, då huvudporten ej hålles öppen, dels förmedla tillträdet till museets välvda, ovan sidokabinetten i övre våningen belägna magasinsutrymmen och slutligen utmytna på dess övre vind, som måste vara åtkomlig dels för takljusfönstrens och lanterninernas rengöring och takets underhåll, dels i händelse av eldfara. Då dessa nuvarande trappor på grund av utrymmesskäl och enligt installeringsplanen måste rivas, är det således nödvändigt att ersätta dem med andra, lika lämpligt belägna. Härvid har också tagits i betraktande önskvärdheten att icke säga nödvändigheten av dels en personhiss för såväl tjänstemän som besökande, dels en varuhiss för utförande av transporter till eller från museet. Vidare har på denna svårlösta fråga inverkat också önskvärdheten av att kunna begagna de nya trapphusen även för en blivande tillbyggnad och att inkräkta så litet som möjligt på museets fönsterytor och ljusstillsättelser. På alla dessa grunder hava de nya trapphusen förlagts vid östra fasadens norra och södra hörn, där de torde vara minst synliga och på samma gång bäst uppfylla alla ovan uppställda önskemål. I den södra trappan har förlagts en personhiss och i den norra en varuhiss, detta med tanke på den blivande användningen av bottenvåningens motsvarande delar till tjänstelokaler och skulptur, respektive konstslöjdsamling. Av hänsyn till en blivande tillbyggnad hava trapphusens östra sidor till två våningars höjd tänkts putsade, medan övriga delar i likhet med museets övriga fasader bekläts med naturlig sten.

För år 1916 återstå av första periodens arbeten inredning av två överljussalar i norra och södra mittpartiet, varvid även vinnas två välbehövliga förrådsrum för stafflin och utensilier. Dessa arbeten kräva dels rivning av nuvarande trappor och mellanväggar, dels inbyggande av nya eldfasta bjälklag och takljusfönster, dels uppförande av nya lanterniner å yttertaken av järn och räglas med tillhörande ändringar av taklag och yttertak samt invändiga reparationer.

Vid de sakkunnigas framställning finnas fogade kostnadsberäkningar, avseende den första periodens arbeten och slutande på ett belopp av 350,000 kronor.

Jag övergår nu till den

Andra perioden.

Rörande denna uttala sig de sakkunniga sålunda:

Under det att tavelgalleriet genom förut nämnda åtgöranden skulle uppnå synnerligen goda och för en tid av minst tio år framåt tillräckliga utrymmesförhållanden samt kunna ordnas på ett överskådligt, systematiskt och estetiskt tillfredsställande sätt, befinna sig museets övriga samlingar på den ståndpunkt, som redan i nämndens underdåniga skrivelser av åren 1898 och 1902 betecknades såsom ohållbar. Behovet av ökat utrymme för dem icke allenast kvarstår utan gör sig år ifrån år allt mer oavvisligt gällande. Vi hysa därför den livliga förhoppningen, att den åtgärd, som i de nämnda underdåniga skrivelserna föreslås, nämligen att bottenvåningen av museibyggnaden måtte ställas till förfogande för konst- och konstslöjdsamlingarna, icke länge måtte låta vänta på sig.

Så snart som statens historiska museum fått inflytta i en för dess ändamål uppförd byggnad och dess nuvarande lokaler överlämnats åt konstmuseet, inträder den andra perioden i museets omdaning.

Åt museets tjänstemän, kansli och bibliotek upplåtes den rad av rum i bottenvåningen, som äro belägna utmed södra fasaden och som hittills begagnats av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien och dess tjänstemän. Det är till stor fördel för arbetet inom museet, att flertalet av tjänstemännen kunna arbeta inom ett gemensamt område och att detta är så beläget, att de lätt kunna få tillträde dit, även då museet är stängt för allmänheten. I följd av denna åtgärd bliva de tidigare arbetslokaler i övervåningen lediga (med undantag av ett rum för intendenten för målningssamlingen), och utrymme kan genom inrättande på dessa platser av mindre sidoljussalar beredas såväl för tillväxten under ytterligare ett par år i den svenska avdelningen av galleriet som även i rummen intill den nederländska salen för den tidigaste nederländska konsten, ur vilken den yngre flamska och holländska har sitt ursprung (Jan Massys, Bueckelaer m. fl.), samt för den gamla tyska skolan (Cranach, Baldung Grien m. fl.). Härmed har övervåningen fått sin definitiva gestaltning och i sin helhet upplåtits för tavelgalleriet.

Följande nya anordningar i mellan- och bottenvåningarna äro av behovet påkallade.

Förändringar
i botten-
våningen.

Den norra museigården förses med glastak och inrättas som museisal, dock med bibehållande av sin gårdskaraktär. Golvet höjes till nära jämnhöjd med de omgivande salarna, och stora valvbågar upptagas mot alla fyra väderstrecken, så att en loggia bildas runt större delen av gårdsutrymmet med låga stentrappsteg ned mot detta. Genom valvbågarna tillföras angränsande salar och hallar ökat ljus. I mitthallen, den nuvarande s. k. kyrksalen, upptagas valvbågar av samma storlek även mot södra gården, dessa dock tills vidare försedda med glasfönster. Vidare böra fönstren vid kyrksalens absid åt öster betydligt förstöras. Genom dessa åtgärder ökas avsevärt ljusstillselseln till den för närvarande delvis skumma mittsalen.

Förändringar
i mellan-
våningen.

På södra sidan om stora trappan till övervåningen inrättas för allmänheten tillgänglig frukostbuffet, något som ofta förekommer i utlande större museer och visat sig vara en praktisk åtgärd till underlättande av studierna i museet. Serveringsrum och elektriskt kök läggas under trappan.

Sedan dessa förändringar vidtagits, disponeras utrymmena i botten- och mellanvåningarna på följande sätt:

Samlingarnas
ordnande
i botten-
våningen.

Den egyptiska samlingen samt samlingen av antika vaser, glas och bronser uppställas i bottenvåningen i salen mot väster till höger om nedre vestibulen.

Gipsavgjutningssamlingen återflyttas från sina tillfälliga förvaringsrum och fördelas på följande sätt inom bottenvåningen:

Den egyptiska, assyriska och arkaiskt-grekiska skulpturen uppställas i den mot södra gården vettande avbalkningen intill den nyssnämnda salen.

Den antika skulpturen under de följande perioderna uppställas i mitthallen fram till tvärgången mellan de båda åt öster belägna salarna, och den södra av dessa salar inrymmer skulptur från medeltiden, renässansen och nyare tiden.

Mitthallens absid, som tack vare de utvidgade fönsteröppningarna får en riklig ljusställgång, upplåtes för den antika originalskulpturen.

Den moderna skulpturen (till största delen svensk) får under denna period sin plats på den övertäckta norra gården, i loggiorna väster och öster om denna samt i den mot öster belägna angränsande salen.

Samlingarnas
ordnande
i mellan-
våningen.

Åt konstslöjdsamlingen upplåtes i mellanvåningen östra och västra salarna norr om mittpartiet och de emellan dessa salar belägna rummen samt i bottenvåningen hela det därunder liggande utrymmet med undantag av den åt modern skulptur ägnade salen åt öster (se ovan).

I nordvästra hörnet av bottenvåningen bör finnas ett rum för avdelningschefen för konstslöjdsamlingen samt på lämplig plats ett undansättningsrum. Trappan i norra fasadens mittparti bibehålles mellan bottenvåningen och mellanvåningen.

Konstslöjdavdelningens utrymme är härigenom ökat med en stor sal och två mindre rum, vilket på grund av det nuvarande alldeles otillräckliga utrymmet måste anses synnerligen behöfvligt. Vi hoppas, att det skall bliva möjligt att inom det sålunda anvisade utrymmet anordna arbetsplatser för studerande, något som hittills icke kunnat ske, samt plats för den till konstslöjdavdelningen hörande delen av museets bibliotek.

Då under loppet av andra perioden antagligen allt det utrymme för målningar är anlitat, som erbjudes i övervåningen, äro såväl den under första perioden till gravyrstal apterade mittsalen i mellanvåningen som den i söder därom liggande salen med fönster åt öster och angränsande rum med fönster åt söder provisoriskt reserverade för målningssamlingens tillväxt av modern konst. Eventuellt kan konsten efter år 1900 hit nedflyttas, därest de tidigare periodernas konst skulle bli för trångbodd i övervåningen.

Gravyrksamlingen finner ökat utrymme i mellanvåningens mittsal mot söder, i hörnrummet mot söder och väster samt i den mot väster belägna sal, som gränsar intill trapphuset.

Härmed har redogjorts för vad som enligt vår undersökning kan vinnas till beredande av fördelaktigare installering av museets samlingar inom den nuvarande byggnadens omfång. Med den andra perioden har en väsentlig förbättring av det rådande tillståndet inom alla avdelningar av konstmuseet blivit uppnådd, men ett utrymme, som skulle kunna räcka till för att under en längre tid framåt mottaga den alltjämt fortgående tillökningen av samlingarna, har icke vunnits, ej heller hava en del önskemål, som en museiinstitution av modern typ måste uppfylla, kunnat uppnås. Det framstår därför som en bjudande nödvändighet, att frågan om en tillbyggnad till den nuvarande museibygnaden före denna andra periods utgång får sin lösning, så att denna tillbyggnad allra senast om tjugu år härefter står färdig att bereda större utrymme för de alltjämt växande samlingarna och underlätta deras tillgodogörande såväl för vetenskapliga ändamål som för smakens och konstsinnets odlande.

Vi hava icke ansett det ingå i vårt uppdrag att utarbete någon byggnadsplan i strängare mening för den ifrågavarande tillbyggnaden, vilket på frågans nuvarande ståndpunkt ej heller är behöfvligt och vilket erfordrar noggrant övervägande och särskild utredning ur museal, teknisk och ekonomisk synpunkt. Däremot hava vi ansett oss böra visa, att de hittills föreslagna åtgärderna äro uppgjorda med tanke på en blivande tillbyggnad och att en både ur statens och museets synpunkt fördelaktig lösning av denna fråga står att vinna genom användande av disponibelt utrymme i museets omgivning, varjämte vi i några få grunddrag vilja angiva den tilltänkta tillbyggnadens utrymmesmöjligheter och lämpligaste sättet för tillgodogörandet av dessa, såsom vi på frågans nuvarande ståndpunkt tänka oss den.

Från de under första perioden uppförda trapphusen utbyggas på parkens område i östlig riktning två flyglar i två våningars höjd (utom souterrainen), vilka i parkens borte område förenas genom en tvärbyggnad i tre våningar, som går parallellt med den nuvarande museibygnadens motliggande östra fasad. Sålunda erhalles en rätvinklig gård, å vilken hittillsvarande trädplantering bibehålles, i den mån det är förenligt med belyningsförhållandena i de mot gården belägna lokalerna. Mellersta

Nödvändigheten av tillbyggnad.

fönstret i bottenvåningens mitthall förändras till en dörr, varigenom allmänheten har tillträde till parken, i vilken skulpturverk (företrädesvis i brons) uppställas.

Mitt i tvärflygelns bottenvåning är en rymlig föreläsningssal belägen. En särskild ingång till föreläsningssalen och omgivande museilokaler anordnas från platsen bakom museiparken.

Någon inredningsplan för museilokalerna i nybyggnaden lämnas av förut anförda skäl icke här.

För andra perioden har icke heller ansetts nödvändigt, att så långt förut låta upprätta definitivt kostnadsförslag, enär priserna under tio år kunna fluktuera rätt betydligt och fråga icke nu föreligger om anslag till däri ifrågasatta arbetens utförande.

Då detaljerna i tillbyggnaden och möjligen även dess utsträckning och anordning i framtiden kunna komma att ändras på grund av nu obekanta faktorer i samlingarnas tillväxt och behov och då även byggnadskostnaderna under cirka tjugu år torde kunna ändra sig ganska väsentligt, har det icke heller ansetts löna mödan att nu låta uppgöra någon kostnadsberäkning för tillbyggnaden.

Slutligen har jag att redogöra för de sakkunnigas förslag beträffande

Tredje perioden.

Härom anföras de sakkunniga:

Den tredje perioden börjar i och med det att tillbyggnaden står färdig.

Nu äntligen finnes möjlighet till ett slutgiltigt fördelande och ordnande av museets rika och för vår odling så betydelsefulla konstskatter, av vilka många — även av de förnämligare — först i denna period kunna komma fullt till sin rätt och få lämna de gömmor, där de varit mer eller mindre dolda för den stora allmänheten. Den uppställning av hela det konstnärliga materialet, som här föreslås avser att i möjligaste mån ställa varje konstverk på dess rätta plats i förhållande till de övriga inom museet och därmed göra dem möjligast lättfattliga och lättillgängliga både för den stora allmänheten, för konstnärer och konstforskare. På så vis skall helt visst samlingarnas fruktbarande verkan för vårt folk också kunna mångdubblas. Samtliga de byggnadsarbeten, som under de gångna perioderna utförts, hava, liksom samtliga dem åtföljande installeringsarbeten, haft till mål att steg för steg befordra och slutligen möjliggöra den uppställning av samlingarna, som härmed i dess stora grunddrag angives och som ej torde vara strängare hållen, än att de modifikationerna i planen, som på grund av samlingarnas tillväxt och andra förändringar under kommande tider kunna ifrågasättas, också lätteligen böra kunna företagas.

Den arkitektoniska plan av tillbyggnaden, som åtföljer detta förslag, får endast betraktas som ett utkast till densamma, då ett definitivt fastställande av byggnadsplan icke kan äga rum, förr än tiden närmar sig för dess realiserande och man fullt känner de då befintliga behoven. Parken bakom den nuvarande museibygnaden, som äges av staten, lämnar också tillfälle till nödiga ändringar i tillbyggnadsplanen.

Bottenvåningarna i huvudbyggnaden och tillbyggnaden böra förenade inrymma skulpturavdelningen och konstslöjdvärdningen.

Det stora utrymme, som här står de två samlingarna till buds, bör rättvisligen fördelas så, att bägge samlingarna i lika grad få njuta förmånen av att få en del av

sina konstföremål i den nya byggnaden med dess modernare konstruktion, vilken vid byggnadsplanens slutliga fastställande i framtiden kan helt och hållet lämpas efter de två samlingarnas olika behov. Enligt vår mening kunna samlingarna utan svårighet delas så, att vissa avdelningar av såväl skulptursamlingen som konstslöjdsamlingen kunna med fördel förläggas till den gamla byggnaden med dess efter ombyggnaden betydligt förbättrade ljusförhållanden, som i de flesta salar säkerligen äro tillräckliga, medan andra avdelningar av dessa samlingar, som kräva modernare anordningar, förläggas till tillbyggnaden.

Vi föreslå, att utrymmet fördelas mellan skulpturavdelningen och konstslöjdavdelningen på följande sätt:

Skulpturavdelningen bibehåller i gamla byggnaden: f. d. kyrksalen — själva mittpartiet i byggnaden — i hela dess utsträckning, från ingångsporten i väster till och med absiden i öster; vidare hela området söder om byggnadens mittparti med undantag av tjänstemännens rum mot södra fasaden (där nu vitterhetsakademien har sina ämbetslokaler) och som genom den södra hissen stå i direkt förbindelse med övriga våningar i museet. I tillbyggnaden erhåller skulptursamlingen samtliga salar mot södra fasaden samt salarna mot den östra fram till föreläsningssalen i tvärflygelns mittparti.

Konstslöjdavdelningen erhåller i gamla byggnaden: hela området norr om mittpartiet (f. d. kyrksalen) inklusive den glastäckta gården, kring vilken samtliga salar å denna sida naturligt gruppera sig och som står i direkt förbindelse med dem. I tillbyggnaden erhåller konstslöjdsamlingen samtliga salar i norra fasaden samt salarna i den östra fram till föreläsningssalen i mittpartiet.

I den stora salen söder om huvudentrén installeras originalsamlingarna från de äldsta perioderna: den egyptiska samlingen samt antika bronser och vaser. I den genom en vägg fränskilda del av denna sal, som utmed södra gården bildar ett särskilt långsträckt rum, placeras den antika gipsavgjutningssamlingens äldsta perioder, så vitt möjligt kompletterade (arkaisk skulptur m. m.). I för detta kyrksalens västra del, dess större del, med förstörade fönster mot norra och södra gårdarna, kvarbliver den antika gipsavgjutningssamlingens huvudsakliga stomme. I den östligaste delen, själva absiden i byggnadens mittparti, placeras den dyrbara antika marmorsamlingen. Denna får här ett rikligt, högt ifrån kommande ljus genom fönstren och porten till den utanför belägna slutna parken. I den stora salen till höger om denna del av kyrksalen placeras gipsavgjutningssamlingens senare perioder (gotik, renässans samt nyare tiden).

Från denna sal kommer man direkt in i tillbyggnaden, där den moderna svenska skulpturavdelningen från 1700-talets slut — med särskilt hedersrum åt Sergel — och fram till våra dagar installeras. Här kunna salarna inredas fullt modernt och få en för skulpturverk särskilt avpassad, högt ifrån kommande belysning. Såsom tidigare nämnts, har en del av den moderna skulptursamlingens verk utposterats i målningssalarna för att åskådliggöra det intima sambandet mellan de två konstarterna. En annan och väsentlig del av samlingen är för framtiden att finna i den slutna parken mellan den gamla byggnaden och dess tillbyggnad. Den utgöres här huvudsakligen av bronser samt av ett och annat arbete i sten eller marmor. Bland de senare: Christian Erikssons stora Linnérelief, vilken bör bilda fonddekoration i parken, när man träder ut från för detta kyrksalens absid, och bidra att sätta en äkta svensk prägel på parkområdet. Parken kommer säkert vår- och sommartider att utgöra en av museets stora attraktionskrafter.

Skulpturavdelningen och konstslöjdavdelningen i bottenvåningen i båda byggnaderna.

Det är av största vikt, att *konstslöjdavdelningen* anordnas så, att den ur studie- och smakuppfostringsynpunkt blir fruktbarande för vårt folk, särskilt för studerande, hantverkare och konstnärer. Konstslöjdavdelningen bör i väsentlig grad anordnas som studiemuseum. Föremålen i denna avdelning böra därför i första rummet ordnas efter tekniskt-konstnärliga samt stil-synpunkter, icke efter kulturhistoriska synpunkter, då dessa i ett konstmuseum måste spela en relativt tillbakaträdande roll. Vad det här gäller är att genom ett konstnärligt valt och systematiskt ordnat jämförelsematerial åskådliggöra de olika stilarnas och tekniska arbetssättens inbördes förhållanden och skönhetsvärden.

Det är av vikt, att denna avdelnings samband med övriga avdelningar i konstmuseet klart framhäves. Sålunda bör det i denna avdelning, sedan planmässiga kompletteringar och sovringar inom samlingarna vidtagits, kunna bli tillfälle att på ett levande sätt åskådliggöra skulpturens och färgkonstens naturliga förgreningar in på arkitekturens, rumsinredningens och hantverkets områden. Detta är i vår tid av synnerlig vikt och bör vid ordnandet av ett modernt konstindustriellt museum särskilt beaktas. Allt för länge hava målar- och bildhuggarkonsterna svävat liksom i luften, utan det naturliga fotfäste i arkitektur och hantverk, de tidigare under större och sundare konstperioder ägt. Ett väl ordnat konstslöjdmuseum kan i nyssnämnda avseende i hög grad befordra ett återvändande till sundare förhållanden och väsentligen bidra till att de artificiella gränser, som under det gångna århundradet och till följd av dess ensidiga sinne för konstens naturalistiska, litterära och känslövärden uppdragits mellan konsten å ena sidan och arkitektur och hantverk å den andra, må i framtiden försvinna. Vi dela helt den åsikt, som pregnant finnes uttryckt i följande ord: »Konsten är hel och odelbar, och det är icke material och teknik utan anda och skicklighet, som avgöra, om ett föremål tillhör konstens rike eller icke.»

I enlighet med här uttalade åsikter bör utrymmet i konstslöjdavdelningen disponeras på följande sätt:

I den stora glastäckta gården, som bildar centrum i samlingen, inredes en avdelning för arkitektonisk exteriörskulptur (gavel och fasadfigurer, portalfigurer, karyatider, reliefer, fontänfigurer m. m. i sten, trä eller gips), så levande uppställda som det här i gården bör bli möjligt, men som aldrig i en vanlig museisal skulle låta sig göra (en del hithörande föremål, vilka kunna tåla fri luft, kunna även placeras i den öppna parken). I den glastäckta gården utställas också stenhuggararbeten (byggnadsornament m. m. även i avgjutning) med konstnärlig prägel samt alla slags exteriördekorationer (event. Käblers stora väggdekoration i glaserad lera). Slutligen kan här inrymmas en avdelning för konstsmide.

I den stora salen på västra sidan av gården kan allt vad som hör till den dekorativa träskulpturen lämpligen och med god anslutning till föremålen i gården inrymmas. Det hela ordnas efter stilepoker och sammanställs, i den mån sådant anses önskligt, till interiörer från 1500- och 1600-talen. Här utställas fristående träfigurer, paneler, dörrar, tak, snidade möbler, husgeråd m. m.

I den motsatta stora salen på gårdens östra sida fortsättes möbelsamlingen. Här kunna lämpligen å väggarna utställas konstslöjdavdelningens gobeliner och textilsamling från äldre tider, gyllenläder o. s. v. Även här kunna interiörer anordnas av föremålen, så långt detta kan anses lämpligt och med museets tekniskt-konstnärliga huvudsyfte förenligt. I denna sal kan eventuellt också kakelsamlingen inrymmas som lämplig övergång till den äldre keramiska avdelningen i tillbyggnadens långa galleri, till vilket här just finnes entré.

I de tre kvarvarande salarna i gamla byggnaden, vilka ligga i fil i norra fasaden, d. v. s. på den glastäckta gårdens norra sida, och till vilka en bred trappa leder från denna, kan utställas äldre arkitektonisk interiör-skulptur och annan dekorativ skulptur, större och mindre, av majolika (eller i gipsavgjutning), marmor, fajans, porslin, brons, silver, elffenben o. s. v. med eller utan praktisk användning. Större dekorativa saker av nyssnämnda art uppställas här i den större salen i mitten, medan de två mindre salarna å ömse sidor böra reserveras åt intimare skulpturella konstföremål, jämte smycken, dosor, emaljarbeten, silver- och guldarbeten och dylikt, vilka föremål bäst studeras i mindre rum och även där äro lättare skyddade. Fönstren i den större mittsalen äro särskilt lämpliga för glasmålningar, vilka redan från den glastäckta gården skulle göra god effekt. I denna sal kan möjligen också beredas rum för mosaiker å vissa väggar, om sådana en gång kunna anskaffas.

Vi övergå nu till *tillbyggnaden*. I det långa galleri, i vilket man inträder, när man kommer från gamla byggnaden, installeras hela den rika och dyrbara keramiska samlingen — eventuellt med den kinesiska och japanska konstsamlingen som mittgrupp. Denna keramiska samling jämte glassamlingen och hithörande föremål har dessutom möjlighet att breda ut sig i den därför inredda souterrainvåningen i tillbyggnadens östra fasad, till vilken en bred trappa leder ned från galleriet.

I tillbyggnadens nordöstra parti skola vi finna möbler, väggdekorationer, textila arbeten, prydnadsting m. m. från vår egen moderna tid, fördelade på ett stort område, som så småningom skall fyllas av nyförvärv. Föremålen kunna även här efter behov sammanföras till interiörer (Bobergssrummet, eventuellt ett Carl Larssons-rum m. m.). Som inledning till denna moderna avdelning kan med fördel användas konstslöjdavdelningens nuvarande interiör från kejsartiden (i nyantik stil från 1800-talets början). Området avslutas i söder vid föreläsningssalen. Denna ligger i östra fasadens mittparti och beräknas kunna rymma omkring 200 åhörare. Den är avsedd för alla museets olika avdelningar. Till konstslöjdavdelningen hör ytterligare: studiesalar samt rum för avdelningens särskilda bibliotek och fotografisamling. Samtliga dessa äro belägna i souterrainvåningen i tillbyggnadens östra fasad (södra sidan), där även toaletter finnas. En del av konstslöjdavdelningens möbler och prydnadsting skola alljämt finnas utposterade i målnings- och skulpturgallerierna för att levandegöra sambandet mellan de olika konstarterna i givna stilperioder och därjämte för publikens inbillning tjäna som lämplig förmedling mellan de skilda avdelningarna i museum.

Det är vår livliga förhoppning, att konstslöjdavdelningen sålunda ordnad skall komma att spela en verkligt ingripande och synnerligt behövlig roll i vårt svenska konstliv. Säkerligen skola i framtiden många av de konstbegåvade ungdomar, vilka nu på grund av en falsk moderiktning uteslutande och ofta med föga framgång ägna sig åt tavelmåleri eller skulptur, lockas av de nya, systematiskt ordnade skönhetsintrycken i det omdanade konstslöjdmuseet till att helt eller delvis ägna sin tid åt det i vanliga fall samhällsnyttigare och mer givande arbetet i konsthantverkets tjänst. Vi erinra om att i konstens stora perioder konstnärerna i stor mängd utgingo ur konsthantverkarnas krets, och vi äro förvissade om att detta alltid och alljämt måste betraktas som en av de naturligaste och sundaste framkomstvägarna till konstens s. k. högre avdelningar.

Större delen av mellanvåningen i huvudbyggnaden upplåtes åt gravyr- och handteckningssamlingarna jämte pastell-, akvarell- och miniatyrsamlingarna. Härigenom skulle det bliva möjligt att rationellt ordna och till betydlig del utställa detta dyr-

Handtecknings- och gravyr-samlingar i den gamla byggnadens mellanvåning.

bara, nu mestadels i mörker förvarade material, innehållande bland annat en samling handteckningar från konstens glanstider av eminent konstvärde och uppfostrande betydelse. Här kan man komma de stora konstnärerna in på livet som kanske aldrig eljest. Och inom dessa områden äger nationalmuseet konstverk av många av de stora, universella konstnärer, som icke finnas representerade i målningsgalleriet, men till följd av bristande utrymme hava dessa hittills icke i nämnvärd mån kunnat komma till sin rätt. För den stora publiken torde de i alla händelser vara mestadels okända.

Utrymmet i mellanvåningen fördelas på följande sätt:

I den första stora salen till vänster om huvudtrappan — med fönster mot väster — samt i angränsande mindre sal med fönster mot norr uppställas den äldre utländska handteckningssamlingen. En särskild avdelning inrättas här för de många världsberömda handteckningar av Rembrandt, museet äger, samt eventuellt för etsningar av samma konstnär. Alltså ett särskilt Rembrandtsrum. Likaledes inredas här andra separatavdelningar, t. ex. för 1700-talets utsökta handteckningar m. m. Pelarsalarna här lämpa sig alldeles särskilt för en sådan uppdelning i större och mindre avdelningar, utan att den enhetliga karaktären i salarna därför behöver bliva lidande. I stor utsträckning komma antagligen här också de handteckningar, som icke kunna utställas på vanligt vis, d. v. s. fördelade över en vägg, att finnas för de besökande tillgängliga utan mellanhänder enligt en modern metod, som praktiseras flerstädes i utländska museer och även finnes tillämpad på textilavdelningen i vårt nordiska museum.

I den nyssnämnda mindre salen mot norr anordnas ett utställningsrum för denna avdelning, där växlande utställningar av det rika materialet kunna göras.

I de två nästföljande salarna med nordljus upphängas pastell- och akvarellsamlingarnas huvudsakliga del. Den svenska samlingen i det inre rummet.

I anslutning till denna inhemska sal följer nu den stora salen (mot öster) med den svenska handteckningssamlingen indelad i flera smärre avdelningar. Här inredes först ett 1700-talsrum med handteckningar av Sergel (en synnerligen rik och levande samling), av Ehrensvärd m. fl. Följer vidare ett särskilt rum för Egron Lundgrens teckningar och akvarellskisser; ett dito för Scholanders skisser; ett större Carl Larssonsrum (konstnären har frikostigt skänkt museet en särdeles rikhaltig samling teckningar och utkast, förarbeten till många av hans förnämsta verk); ett Zorn-rum med dennes berömda etsningar, varav museet äger den rikaste samlingen i världen; ett rum för Karl Nordströms kolteckningar o. s. v. Även här användas i stor utsträckning tidigare nämnda moderna anordningar för föremålets utställande och förvarande.

Efter denna sal och i östra fasadens mittparti (under kupolsalen i översta våningen) följer den stora sal, som under första perioden skulle förses med större fönster. Här bör museets bibliotek inflyttas i den förhoppning, att det skall kunna utvecklas till ett verkligt konstabibliotek. Den stora salen lämpar sig särdeles väl för att med en ny vägg mot väster helt avstängas och kunde därigenom bliva dubbelt lämplig som biblioteksrum. Den nödiga förbindelseleden mellan de omgivande salarna skulle i så fall upptagas i de nu igenmurade pelarvalven närmast den nuvarande västra väggen i salen. I den stora salen på andra sidan biblioteket i östra fasaden vore det meningen inrätta en sal för sådana målningar i museum, som hava uteslutande konsthistoriskt intresse och därför icke böra upptaga väggutrymme i målningsgalleriet. De skulle ordnas på skjutväggar enligt ett system liknande det som här ovan föreslagits för

handteckningar m. m., och de kunde således ständigt hållas tillgängliga för alla konsthistoriskt intresserade besökande. De i mitten av salen uppställda skjutväggarna, vilka föras åt bägge sidorna av salen, skulle komma att representera en cimaiselängd av icke mindre än omkring 200 meter. Hitintills har detta konsthistoriska material måst bevaras på svårtillgängliga, vintertiden iskalla och sommartiden glödgheta vindar. Här skulle alltså en studieavdelning inrättas i de nu nämnda salarna.

I södra fasadens mittparti och två följande rum mot söder och väster skall den stora gravysamlingen installeras, delvis ordnad efter samma moderna metoder, som tillämpats i övriga avdelningar. Av dessa salar kan salen i södra fasadens mittparti lämpligen anordnas som studiesal, anslutande sig till de föregående studiesalarna, den mindre salen bredvid till rum för avdelningsföreståndaren, medan den stora pelarsalen mot väster bör innehålla den egentliga gravysamlingen. Denna pelarsal kan efter behov uppdelas i mindre avdelningar allt efter de tidsperioder, gravysamlingen omfattar.

I våningens mittparti finnes alltså den buffet, som under andra perioden inrättades därstädes.

Övervåningen i tillbyggnaden är förbunden med huvudbyggnadens mellanvåning (1 tr. upp) och har entréer såväl i nordöstra som sydöstra hörnen av den gamla byggnaden. Så snart tillbyggnaden står färdig, flyttas till dess övervåning samtliga under andra perioden nyförvärvade och i det gamla museets mellanvåning provisoriskt utställda målningar av helt modern prägel. Likaså flyttas hit övriga museets målningar från och med tiden omkring år 1900. Skulle den stora målningssamlingen i huvudbyggnadens övervåning, vilken samling numera bildar en sammanhängande och till tiden (omkring år 1900) avslutad helhet, komma att genom gåvor och nyförvärv så rikligt ökas, att utrymmet blir knappt och avslutningsepoken därför måste skjutas tillbaka (till 1890-, eventuellt 1880-talet) skall det överskjutande materialet successivt kunna föras över till övervåningen i tillbyggnaden. Härinom har den levande svenska konsten möjlighet att under en lång tid framåt växa ut i en lång fil av salar, vilka i fråga om arkitektur svara till den moderna konstens karaktär.

En större utställningssal finnes här även — i östra fasadens mittparti — för utställande av nyförvärv, gåvor och depositioner samt för tillfälliga utställningar av ena gången rent konstnärligt eller konsthistoriskt, andra gången folkligt pedagogiskt intresse, utställningar, som säkert komma att väsentligt öka museets attraktionskraft. Konservatorn får slutligen i tillbyggnadens övervåning atelier jämte mottagningsrum.

I övervåningen i huvudbyggnaden disponeras utrymmet fortfarande på samma sätt, som angivits i planen för målningssamlingens ordnande under första perioden, med de modifikationer, som i planen för andra perioden finnas omnämnda.

Eventuellt kan, i fråga om målnings- och skulpturavdelningarna, systemet Louvren-Luxembourg komma till användning. Det gamla museet skulle i så fall komma att spela Louvrens roll. Till Louvren kommer som bekant det bästa av gammal konst, som staten äger eller förvärfvar, samt alla de arbeten av moderna konstnärer, som 10 år efter deras död anses värdiga att definitivt införlivas med landets noga sovrade elit-samling. Det nya museet i tillbyggnaden skulle då bli vårt Luxembourg-museum, innehållande den moderna, levande, arbetande och växande konsten. Detta nämnes tills vidare endast som eventualitet för att visa de utvecklingsmöjligheter, det föreliggande förslaget erbjuder.

Tavelgalleriet i båda byggnadernas övervåningar.

Alternativt förslag till uppställning.

Den föreslagna omdaningsplanen för nationalmuseet har härmed nått fram till sitt längst bort belägna mål, och svenska folket skall, om planen realiserar, äga ett

konstmuseum, som motsvarar mycket högt ställda anspråk på ett dylikt och som det bör hava alla skäl att känna sig stolt över.

De sakkunniga sammanfatta sin framställning på följande sätt:

1. Nationalmuseibygnaden är för våra konstsamlingar outhärlig och omistlig, ehuru för närvarande otillräcklig. Den kan genom de föreslagna åtgärderna efter hand allt bättre motsvara de anspråk, som i våra dagar måste ställas på vårt största och förnämsta konstmuseum, men den kan icke rimligtvis användas varken till historiskt museum eller till något annat offentligt ändamål.

2. Ett museum är med nödvändighet stätt i ständig tillväxt. Det är därför en naturlig och nödvändig sak, att utrymmet tid efter annan blir otillräckligt, då detta innebär, att samlingarna blivit rikare. Därest museet fyller en viktig uppgift i samtidens liv, är det en samhällelig plikt att bereda detsamma det ökade utrymme, som av omständigheterna påkallas. Det torde icke behöva bevisas, att detta är fallet med nationalmuseet, till den grad har dess innehåll av konstskatter från äldre och nyare tid, av svenskt och utländskt ursprung, ingått i det allmänna medvetandet. Även ur internationell synpunkt intaga våra konstsamlingar en ansedd plats och tävla på vissa punkter med många av de främsta utländska konstsamlingarna.

3. De sakkunnigas plan omfattar dels under åren 1913—1916 en del ingripande förändringar i den nuvarande byggnaden, varigenom densammans resurser i så hög grad som möjligt utnyttjas, dels under den andra perioden en tillbyggnad, för vilken tomt-plats redan finnes i statens ägo. Enligt denna plan skulle förhållandena gradvis förbättras och i början av den tredje perioden svenska statens konstskatter vara installerade i ett rymligt och dem i allo värdigt hem, som vore ägnat att främja folkets konstintresse, smaken och skickligheten hos konstnärer och konsthantverkare samt den vetenskapliga forskningen på konstområdet. De dryga kostnaderna bliva för statsbudgeten mindre betungande därigenom, att de fördelas på en lång följd av år. Dessa kostnader bliva i alla fall synnerligen måttliga i jämförelse med dem, som skulle erfordras för uppförande på annan lämplig plats av ett nytt konstmuseum, som skulle kunna ersätta den monumentala och vackra nationalmuseibygnaden och därtill motsvara tidens ökade krav.

4. Genom planens genomförande i dess helhet skulle den nationella delen av konstsamlingarna särskilt framhåvas, och man skulle därigenom bättre förstå, att Sverige ägt och äger en hög konstodling och är att betrakta som ett konstland av rang. Helt visst skulle museet också därigenom komma närmare vårt folks hjärta och få en nationellt uppfostrande betydelse större än någonsin.

Under återopande av vad sålunda anförts hava de sakkunniga hemställt, att proposition måtte avlåtas till Riksdagen om anvisande av anslag för åren 1914, 1915 och 1916 till de under den första perioden föreslagna ändringsarbetena med respektive 112,000 kronor, 164,000 kronor och 74,000 kronor eller tillhopa 350,000 kronor. Tillika hava de sakkunniga hemställt, att ett belopp av 49,500 kronor måtte få utgå redan under år 1913 för arbetenas omedelbara igångsättande.

I ärendet har överintendentensämbetet den 8 april 1913 avgivit utlåtande och därvid anført:

Vid företagen omprövning har ämbetet icke funnit något att för sin del erinra, vadan ämbetet anser sig böra förorda vad nu i förevarande avseende föreslagits. Det har emellertid syntts ämbetet, under vars vård och inseende ifrågavarande byggnad är ställd, att i detta sammanhang icke bör förbigås, att ämbetet, som sedan flera år tillbaka haft sin uppmärksamhet fäst vid att museets fasader påkalla en skäligen omfattande reparation — något som än ytterligare konstaterades vid de arbeten å sidopartierna av byggnadens huvudfasad, vilka år 1909 med därför av Kungl. Maj:t, på hemställan av ämbetet, anvisade medel verkställdes — haft för avsikt att hos Kungl. Maj:t göra underdånig framställning om avlåtande till 1914 års Riksdag av nådig proposition om beviljande på extra stat för förenämnda fasaders iståndsättande av ett anslag å 150,000 kronor.

En institution sådan som vårt nationalmuseum har till uppgift icke allenast att giva forskaren tillfälle till vetenskapliga studier på konstens område samt att bereda den bildade konstvännen andlig vederkvickelse och njutning, utan därjämte och icke minst att bland folkets breda lager verka för en förståelse av konsten, som kan skänka glädje i vardagslivets slit, förfina seder och uppfattning samt bringa även praktiskt gagn genom att giva lyftning åt konsthantverkarens yrke. Men skall denna uppgift kunna fyllas, är en oundgänglig förutsättning härför, att museet är försett med tillräckliga och ändamålsenligt inrättade lokaler, där dess skatter kunna på lämpligt sätt hållas tillgängliga för konstforskare och konstvännen samt alla dem, som skola fostras till konstvännen.

Departement-
schefen.

Såsom jag inledningsvis betonat, var det mig väl bekant, att nationalmuseibygnaden i dessa hänseenden befunnit sig i långt ifrån tillfredsställande skick. Jag måste dock säga, att de sakkunnigas framställning, som ju emellertid icke avser att främst skildra de förefintliga missförhållandena, ger ett överraskande starkt intryck av desammas förefintlighet. Man finner, att en mängd föremål av det högsta konstvärde till följd av bristande utrymme icke kunna utställas för allmänheten och icke ens på ett något så när tillfredsställande sätt hållas tillgängliga för studier, att de utställda föremålen i stor utsträckning måste exponeras på ett sätt, som icke låter dem komma till sin rätt, att en olidlig trängsel vållar verkliga svårigheter vid utställandet av nyförvärvade föremål av någon storlek och att över huvud museets tillväxtpöjligheter i dess hittillsvarande skick äro så gott som uttömda. Det synes mig uppenbart, att ett snart och verksamt inskridande här är av högsta behov påkallat.

Dess bättre ger de sakkunnigas framställning vid handen, att man genom en del visserligen ganska dyrbara, men dock ej alltför kostsamma anordningar skall kunna åstadkomma ett väsentligt bättre sakernas tillstånd liksom att de åtgärder, som skulle behövas, icke allenast bereda en lättnad

för stunden, utan därjämte äro ägnade att i museets framtida utveckling bliva av bestående värde. Den av de sakkunniga framlagda planen synes mig synnerligen väl genomtänkt och lycklig icke minst därutinnan, att under dess genomförande museets verksamhet icke behövde störas i någon avsevärdare omfattning. Jag anser mig alltså böra medverka till densammans förverkligande.

De sakkunniga hava icke framlagt någon kostnadsberäkning för mer än den första omdaningsperioden. Jag finner de skäl, som åberopats härför, tillfyllestgörande. Då det gäller behov, som först om en del år skulle behöva fyllas, torde någon noggrann kostnadsberäkning nu icke kunna göras. Den förhållandevis begränsade omfattningen av de åtgärder, som enligt planen skulle utföras under den andra perioden, föranleder icke till annat antagande, än att utgifterna därför skola befinnas överkomliga. Vad den tredje perioden beträffar bliva utgifterna för uppförandet av den tillämnade tillbyggnaden givetvis ganska betydande, men då densamma icke skulle komma till utförande förr än om ett tjugutal år, torde man kunna lägga omsorgen härför på framtiden.

Såsom av framställningen framgår, är förverkligandet av den andra periodens arbeten beroende av, att innan dess statens historiska museum utrymt sina nuvarande lokaler i nationalmuseibyggnadens bottenvåning och erhållit nya sådana. Jag har redan förut erinrat, att det historiska museets trångboddhet är synnerligen stor. Förhållandena även på detta område äro sådana, att en omordning varken kan eller får länge uppskjutas. Jag är också betänkt på att med det snaraste vidtaga förberedande åtgärder till frågans lösning. Här anser jag mig kunna inskränka mig till det uttalandet, att, enligt vad jag har grundad anledning att antaga, genom vissa inskränkningar kostnaderna för historiska museets nybyggnad skola kunna väsentligt nedbringas under dem, som tidigare framlagda förslag till densamma skulle påkallat för sitt förverkligande. Emellertid vill jag här ytterligare understryka, vad jag redan inledningsvis betonat, att tillgång till nationalmuseibyggnadens bottenvåning med hänsyn till de där rådande mindre goda belysningsförhållandena icke skulle innebära någon avsevärd förbättring för nationalmuseet, om ej samtidigt de ändringsarbeten vidtagas, som av de sakkunniga förordats.

Kostnaderna för omändringsarbetena under den första perioden skulle enligt de sakkunnigas beräkning, mot vilken överintendentsämbetet icke haft något att erinra, belöpa sig till inalles 350,000 kronor att utgå med 49,500 kronor under år 1913, 62,500 kronor under år 1914, 164,000 kronor under år 1915 och 74,000 kronor under år 1916. Jag hemställer, att förstberörda belopp, 350,000 kronor, måtte av Riksdagen äskas. Därav skulle

ä extra stat för år 1914 behöva anvisas ett belopp av 112,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1913 förskottsvis av tillgängliga medel för ändamålet utanordna 49,500 kronor.

Det belopp, som skulle anvisas på 1914 års stat, är icke taget i beräkning vid uppgörandet av statsverkspropositionen för sagda år. Sedan Kungl. Maj:t emellertid denna dag på min hemställan beslutit att icke innevarande år till Riksdagen göra framställning beträffande en del ärenden, för vilka i statsverkspropositionen reserverats ganska betydande belopp, möter ur antydda synpunkt intet hinder för bifall till vad jag här förordat.

Överintendentsämbetet har i sitt yttrande meddelat, att nationalmuseibyggnadens fasader äro i behov av en omfattande reparation och att ämbetet har för avsikt att hos Kungl. Maj:t göra framställning om utverkande av 1914 års Riksdag av ett anslag för sistberörda ändamål å 150,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat skulle det ifrågasatta anslaget kunna fördelas på en tid av fem år.

På grund av vad jag anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att för utförande av ändringsarbeten inom nationalmuseibyggningen i huvudsaklig enlighet med av sakkunniga framlagt förslag bevilja ett anslag av 350,000 kronor och därav på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 112,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att för ändamålet av tillgängliga medel redan under år 1913 förskottsvis utanordna en summa av 49,500 kronor att sedermera gottgöras av det för år 1914 anvisade beloppet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle proposition i ämnet avlätas till Riksdagen av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.